

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

הובלת שינויים במדיניות חברתית - 3016

תאריך עדכון אחרון 12-09-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר יקותיאל צבע

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: couty.sabah@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס:

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

תיאור הקורס: קורס זה משלב למידה והתנסות והוא בחלקו בעל אופי של סדנא (ראו הערה בעניין ההכנות להשתתפות בקורס בהמשך). הוא מבקש לאפשר לסטודנטים.ות להכיר לעומק את הדרכים המורכבות בהן מתגבשת מדיניות חברתית, וככל שניתן גם להתנסות בהובלת שינויים במדיניות חברתית. במהלך הקורס, נכיר את הגישות התיאורטיות העיקריות שעניינן גיבוש מדיניות בכלל, ומדיניות חברתית בפרט. נעשה זאת, בין היתר על-ידי שימוש בדוגמאות ובתיאורי מקרה וכן במפגשים עם מעצבי מדיניות וסוירים בגופים המסייעים להם. נדון במיוחד בתפקיד שעובדים.ות סוציאליים.ות ובעלי מקצועות משיקים עשויים למלא בתהליכים המובילים לגיבוש מדיניות חברתית והבלת שינויים במדיניות זו.

לצד הלמידה התיאורטית, נתרגל תהליכים של השתתפות בקביעת מדיניות. במסגרת זו, הסטודנטים.ות יתבקשו להשתתף במשחקי תפקידים המדמים הצגה של סוגיה במדיניות חברתית המוכרת להם בפני דרגים בכירים, פוליטיים או בפקידותיים, ברמה הארצית או המקומית. במהלך משחקי התפקידים, כל סטודנט יציג בעל עניין אחר בסוגיה הנדונה (למשל נבחר ציבור, מומחה או איש אקדמיה, פקיד בכיר, מנהל או עובד סוציאלי בשדה, נציג של החברה האזרחית, וכיו"ב).

הערה חשובה: ההכנות להשתתפות בקורס:

היות ומדובר בקורס מרוכז המתפרס על פני 4 ימים רצופים, המשתתפים בקורס מתבקשים לבחור בעוד מועד סוגיית מדיניות אחת, ככל שניתן סוגייה הנוגעת לפרקטיקה שלהם, המוכרת להם מקרוב ואשר מחייבת להערכתם דיון ושינוי מדיניות. משחקי התפקידים בקורס יעסקו בסוגיות אלו ולכן על הסטודנטים להכיר את המאפיינים של הסוגיות, לדעת מי הן מקבלי השירותים ומה היא נזקקותם, מה מספרם (וכיצד הם מתפלגים במונחים שונים כגון גיל, מגדר, חומרה וכיו"ב), מדוע דרוש לדעתם שינוי מדיניות ועוד...

לפני תחילת הקורס נקיים שיחת זום של כלל הנרשמים לקורס אשר במהלכה המרצה יתן הדרכה נוספת לבחירת הסוגיות.

מטרות הקורס:

להכיר את הגישות התיאורטיות העיקריות להבנת תהליך קביעת המדיניות החברתית, ללמוד ולתרגל כלים אשר יסייעו למשתתפים.ות לקחת בו חלק.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- הכרת המורכבות של תהליך הגיבוש של מדיניות חברתית.
- הכרת סוגיות מרכזיות העומדות על סדר יומם של קובעי המדיניות החברתית בישראל.
- הקניית כלים חיוניים להבנת אופן מעורבותם של עו"סים ועובדים מקצועיים אחרים בתהליכי עיצוב מדיניות חברתית.

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: הוראה ותרגול הכלים הנלמדים בכיתה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס: נושאי הקורס ורשימת קריאה (□ - קריאת חובה)

- פרק ראשון: מבוא - צמיחתה של מדינת הרווחה
*תרשיש, נ. (2017). מדינות רווחה בראייה משווה: כיצד להגדיר את ישראל? ירושלים: מרכז טאוב.
- (זמין ב <https://www.il.org.taubcenter.org/content/uploads/2020/12/welfarestates.pdf>)
גל, ג'. (2006). מדינת הרווחה. בתוך: א. רם ונ. ברקוביץ (עורכים), אי/שוויון. באר שבע: הוצאת אוניברסיטת בן גוריון, עמ' 228 - 234.
דורון, א. (1995). בזכות האוניברסליות. ירושלים: מאגנס, עמ' 13 - 22.
דורון, א. (2004). שירותי הרווחה האזרחיים בישראל - שינויי המנהיגות והשלכותיהם על עיצוב המערכת. ביטחון סוציאלי, 65, 11-32.
קורא, מ. (2007). תור הזהב של מדינת הרווחה בישראל, עיונים בתקומת ישראל סדרת נושא, כרך 11, ישראל 67-77, עמ' 1-159 (זמין ב: <https://il.ac.bgu.in/pdf/KORE/6777/iyunim/bgi/il.ac.bgu.in/>)
גל, ג'. (2007). מה מייחד את מדינת הרווחה בישראל? בית הספר לעבודה סוציאלית ולרווחה חברתית, האוניברסיטה העברית, ירושלים.
Briggs, A. (2014). The welfare state in historical perspective. in C. Pierson, F.G. Castles & I.K. Naumann (eds.), *The Welfare State Reader*, 3rd Edition. Cambridge: Polity Press, pp. 14-27.
- פרק שני: כיצד מתגבשת מדיניות חברתית? הגישות התיאורטיות העיקריות
* רפאלי, ת. (2022). חיסכון לכל ילד - מקומו של חלון ההזדמנויות בקביעת מדיניות התוכנית, ביטחון סוציאלי (116)
Kingdon, J. W. (1993). How do issues get on public policy agendas. *Sociology and the public agenda*, 8(1), 40-53.
Weiss-Dagan, S., & Cnaan, R. A. (2020). Understanding the evolution of national child welfare policies: The case of Israel. *Children and Youth Services Review*, 108, 104515
Dye, T. R. (2005). The policymaking process: Decision-making activities. In T.R. Dye, *Understanding Public Policy* (pp. 31-59). Upper Saddle River, NJ: Pearson.
Howlett, M. & Giest, S. (2013). The policy-making process. In E. Araral, S. Fritzen, M. Howlett, M. Ramesh & Xun W. (eds.). *Routledge Handbook of Public Policy* (pp. 17-28). London: Routledge.
Feldman, G. (2020). Making the connection between theories of policy change and policy practice: A new conceptualization. *The British Journal of Social Work*, 50(4), 1089-1106.
- פרק שלישי: כיצד מיושמת מדיניות חברתית? ה"שחקנים" העיקריים
וייס -גל, ע. (2016). עובדים סוציאליים ומדיניות חברתית: נתיבי מעורבות. חברה ורווחה ל'ו (3-4), 281-305.
אברמי, ש., גל, ג., ווייס גל, ע. (2008). ועדות הכנסת כזירה לעיצוב מדיניות על ידי עובדים סוציאליים, חברה ורווחה, כח (1), 103-122.

Munro, E. (2011). *The Munro Review of Child Protection: A Child-centered System. Final Report. Chapter 8, pp 128-135 TSO.* (available at: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/175391/Munro-Review.pdf)

Brodin, E. Z. (2012). Reflections on street-level bureaucracy: past, present, and future. *Public Administration Review*, 72(6), 940-949.

Evans, T., & Harris, J. (2004). Street-level bureaucracy, social work and the (exaggerated) death of discretion. *British journal of social work*, 34(6), 871-895.

Enosh, G., & Bayer-Topilsky, T. (2014). Reasoning and bias: Heuristics in safety assessment

Gassner, D., & Gofen, A. (2018). Street-level management: A clientele-agent perspective on implementation. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 28(4), 551-568.

Cohen, N. (2012). Policy entrepreneurs and the design of public policy: The case of the National Health Insurance Law in Israel. *Journal of Social Research & Policy*, 3(1), 5-26.

פרק רביעי: הכנה למשחק התפקידים ולכתבת המטלות הסופיות: כיצד מציגים נתונים ועמדות? * לוי, י. (2011). לכתוב נייר מדיניות. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, ע' 12 - 66. נציבות שירות המדינה (ללא תאריך). כתבת מסמכי מדיניות: מדריך לכותב. ירושלים: נציבות שירות המדינה

Cairney, P. & Kwiatkowski, R. (2017). *How to communicate effectively with policymakers: combine insights from psychology and policy studies*

Curry-Stevens, A. (2012). Persuasion: Infusing advocacy practice with insights from anti-oppressive practice. *Journal of Social Work*, 12(4), 345-363.

פרק חמישי: משחקי התפקידים

המשתתפים. ות יבחרו סוגיה שאותה יציגו במשחק התפקידים. הבחירה היא מתוך הרשימה להלן או בסוגיה מדיניות מרכזית אחרת באישור מראש של מורי הקורס. פרטי הקריאה להלן, בסוגיות בהן הם מופיעים, הם בגדר הצעה למציגים את הסוגיה הנדונה ולכותבים עליה. זו אינה רשימה ממצה והפריטים בה אינם משקפים בהכרח את המדיניות שננקטה או תהליך עיצובה. היא כוללת גם "ספרות אפורה", למשל פרסומים של משרד הרווחה ושל גופים בחברה האזרחית. ספרות אפורה עשויה להיות חיונית להכנת משחקי התפקידים והעבודה הסופית.

פרק שישי: סיכום הקורס, מבט לעתיד בהובלת שינויים במדיניות חברתית צבע, י. (2022). מגמות-על במערך שירותי הרווחה בישראל. מתוך: הזכות לרווחה טובה. קרן מנומדין, עמ' 66-87. הפרק זמין ב: <https://theuploads/content-wp/com.menomadinfoundation/Right-to-Wellbeing-Master-Plan.pdf>

-Grand Challenges in Social Work: <https://grandchallengesforsocialwork.org/#thechallenges>

חומר חובה לקריאה:

חומר לקריאה נוספת:

סוגיות מדיניות חברתית - אופציות להצגה ולדיון במשחק התפקידים ובמטלה הסופית:

מימון תואם (מצ'ינג) במימון שירותי רווחה
גל, ג'., מדהלה, ש. ובלייך, ח. (2017). תקצוב שירותי הרווחה ברשויות המקומיות. ירושלים: מרכז טאוב.

מיקור חוץ של שירותי רווחה ורכש חברתי
שביט מדהלה-בריק וגל, ג'. (2016). מיקור-חוץ של שירותי רווחה: מגמות ותמורות. ירושלים: מרכז טאוב.

המלצות מדיניות: מדידה והערכה בשירותים חברתיים במיקור חוץ. נושא. רכש חברתי
<https://www.gov.il/he/departments/publications/reports/reportoutsourcing251020>

סיוע חומרי בשירותי רווחה מקומיים
גל, ג'., קרומר-נבו, מ., מדהלה, ש. וינאי, ג. (2019). סיוע חומרי לאנשים שחיים בעוני: סקירה היסטורית ומגמות נוכחיות. בתוך א. וייס (עורך), דוח מצב המדינה 2019, ירושלים: מרכז טאוב.
באום, נ. (2015) סיוע חומרי ליחידים ומשפחות כמרכיב בהתערבות העו"ס במש"ח: משרד הרווחה.
<https://www.molsa.gov.il/About/OfficePolicy/Documents/%D7%A0%D7%97%D7%9E%D7%99%20%D7%91%D7%90%D7%95%D7%9D%20-%20%D7%AA%D7%95%D7%9B%D7%9F%20-%20%D7%A1%D7%95%D7%A4%D7%99%20-%206-9-15.pdf>

אי-ביטחון תזונתי
אנדבלד, מ., הלר, א., ברקלי, נ., וגוטליב, ד. (2018). סקר ביטחון תזונתי 2016. ירושלים: המוסד לביטוח לאומי.
קליין, ע. (2015). אי ביטחון תזונתי בישראל. תל אביב: המרכז להעצמת האזרח.

שירותי רווחה למבקשי מקלט
משה, נ. (2013). שירותי רווחה לעובדים זרים ולחסרי מעמד אזרחי בישראל - מדיניות והיקף השירותים. ירושלים: מרכז המחקר והמידע, כנסת ישראל.
א.ס.ף. (2018). שירותי רווחה למבקשי מקלט ופליטים - תמונת מצב, דצמבר 2018. תל אביב: א.ס.ף.

ההצעה לחקיקת חוק שירותי רווחה
גל, ג'. על הצורך בחוק שירותי רווחה מקומיים וסל שירותי רווחה
<https://www.btl.gov.il/SiteCollectionDocuments/btl/Publications/SocialSecurity/72/Gal.pdf>

תכנית "חסכון לכל ילד"
פינטו, א. וגוטליב, ד. (2019). תכנית חיסכון לכל ילד: השלכות על האי-שוויון, וחלופות מדיניות. ירושלים: המוסד לביטוח לאומי.
רפאלי, ת. וחרמץ, ש. (2018). תוכניות קידום חסכון לילדים ככלי לצמצום עוני בין-דורי. באר שבע: אוניברסיטת בן-גוריון שבנגב.
Grinstein-Weiss, M., Pinto, O., Kondratjeva, O. Roll, S.P., Bufe, S., Barkali, N. &

Gottlieb, D. (2019). Enrollment and participation in a universal child savings program: Evidence from the rollout of Israel's National Program. *Children and Youth Services Review*, 101, 225-238.

היבטים חברתיים של תכנון ובניה

התחדשות עירונית - היבטים חברתיים בתכנון נייר עמדה של עמותת "במקום"

<https://bimkom.org/wp-content/uploads/%D7%93%D7%95%D7%97-%D7%94%D7%AA%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%95%D7%AA-%D7%A2%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%AA.pdf>

אספקה משותפת של שירותי רווחה ע"י סוכנויות שונות

מסמך של ה-OECD בנדון ומצגת

[-https://www.oecd.org/els/health-systems/Item5a_Integrated-Delivery-of-Social-Service_Patana_Richardson.pdf](https://www.oecd.org/els/health-systems/Item5a_Integrated-Delivery-of-Social-Service_Patana_Richardson.pdf)

מומחיות מול כוללנות

משרד הרווחה מסמכי במה 15 - בין מומחיות לכוללנות בעבודה סוציאלית - האם יש מקום למומחיות בכוללנות?

<https://www.gov.il/he/Departments/General/molasa-senior-forum-15>

השימוש בטכנולוגיות מחשוב ותקשוב בשירותי הרווחה

Mishna, F., Sanders, J. E., Daciuk, J., Milne, E., Fantus, S., Bogo, M., ... & Lefevre, M. (2021). # socialwork: An international study examining social workers' use of information and communication technology. *British Journal of Social Work*. (2021) 00, 1-22

Cwikel, J. and Friedman, E. (2020) 'E-therapy and social work practice: Benefits, barriers, and training, *International Social Work*, 63(6), pp. 730-16.

Lagsten, J., & Andersson, A. (2018). Use of information systems in social work-challenges and an agenda for future research. *European Journal of Social Work*, 21(6), 850-862.

סיוע וטיפול באנשים הנתונים בבידוד קיצוני

Hertz, N. (2020). *The Lonely Century: A Call to Reconnect*. Hachette UK.

Masi, C. M., Chen, H. Y., Hawkey, L. C., & Cacioppo, J. T. (2011). A meta-analysis of interventions to reduce loneliness. *Personality and social psychology review*, 15(3), 219-266

מרכיבי הציון הסופי :

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 70 %

השתתפות פעילה / עבודת צוות 10 %

מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות

20 %

מידע נוסף / הערות: